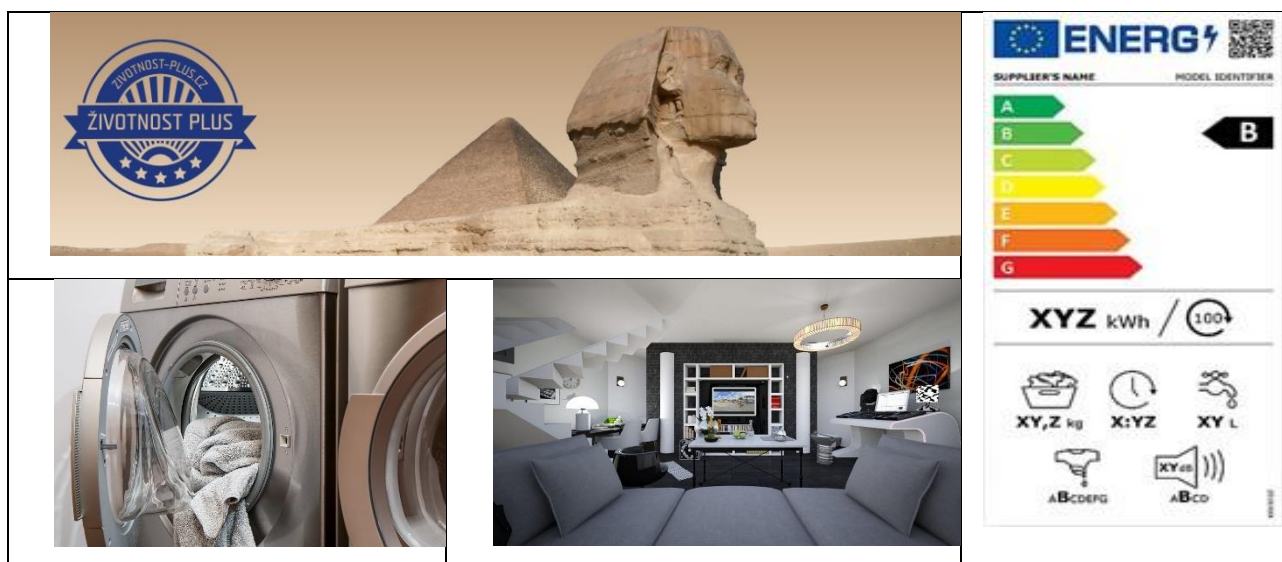

S TECHNICKOU NORMALIZACÍ K UDRŽITELNOSTI

(Zviditelnění technických norem na příkladu konkrétních témat a oblastí normalizace)

Studie

- pro webovou prezentaci a jiné elektronické šíření
- podklad pro zpracování a vydání publikace

Realizováno v červenci a srpnu 2023 k naplňování priorit České agentury pro standardizaci v oblasti podpory zviditelnění normalizace a technických norem

S TECHNICKOU NORMALIZACÍ K UDRŽITELNOSTI

(Zviditelnění technických norem na příkladu konkrétních témat a oblastí normalizace)

Studie: Určeno pro webovou prezentaci a jako podklad pro zpracování a vydání publikace

Ing. Andrea Peková, Ing. Libor DUPAL

OBSAH

S TECHNICKOU NORMALIZACÍ K UDRŽITELNOSTI.....	2
OBSAH	2
ÚVODNÍ SLOVO GENERÁLNÍHO ŘEDITELE ČESKÉ AGENTURY PRO STANDARDIZACI	3
SHRNUTÍ.....	4
1. ÚVOD	6
2. TERMÍNY	7
2.1. Co je udržitelnost	7
2.2. Co je oběhové hospodářství	7
2.3. Co je ekodesign	7
2.4. Co jsou energetické štítky	8
2.5. Co je životnost výrobku.....	8
2.6. Co je environmentální sdělení	8
3. OBĚHOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ.....	9
3.1. Evropský vývoj	9
3.2. Studie SČS – Potravinové obaly a odpad.....	9
3.3. Mezinárodní normy pro oběhové hospodářství	9
3.4. Související pokyny ISO.....	10
4. EKODESIGN A ENERGETICKÉ ŠTÍTKY.....	12
4.1. Legislativní východiska	12
4.2. ČSN pro ekodesign	13
4.3. Koordinační skupina CEN-CENELEC pro ekodesign	14
5. ŽIVOTNOST VÝROBKŮ	15
5.1. Cíl EU: Právo na opravu výrobků.....	15
5.2. Mezinárodní horizontální norma	16
5.3. Evropské normy pro materiálovou efektivnost výrobků.....	17
5.4. Značka kvality Životnost PLUS – nástroj k udržitelné společnosti	19
6. ENVIRONMENTÁLNÍ SDĚLENÍ.....	21
6.1. Legislativní rámec: Ke spolehlivým, srovnatelným a ověřitelným informacím pro spotřebitele	21
6.2. Role a pomoc mezinárodních technických norem	21
7. UDRŽITELNOST VE SLUŽBÁCH.....	23
8. DALŠÍ AKTIVITY EVROPSKÝCH NORMALIZAČNÍCH ORGANIZACÍ V OBLASTI OBĚHOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ.....	24
9. ZÁVĚR – Cirkulární Česko 2040	25
RESUMÉ.....	26
Česky	26
Anglicky	26
PODPŮRNÉ PŘÍLOHY	27
Použité zkratky	27
Použité zdroje.....	27
Realizace projektu	27
Autoři	27
Kabinet pro standardizaci, o. p. s.	28

ÚVODNÍ SLOVO GENERÁLNÍHO ŘEDITELE ČESKÉ AGENTURY PRO STANDARDIZACI

Česká republika má silnou tradici technické normalizace, jež sahá až do počátku minulého století. V roce 2022 jsme si připomněli 100 let od založení národní normalizační organizace – Československé normalizační společnosti. V tradici nezávislé společnosti, založené na objektivní odborné práci, nyní již několik let pokračuje Česká agentura pro standardizaci, státní příspěvková organizace (ČAS).

ČESKÁ
AGENTURA PRO
STANDARDIZACI

Národní technická normalizace díky své strategii odpovídá na probíhající i budoucí technologické, ekonomické, právní, environmentální, sociální a politické výzvy. Je potěšující, že privátní i veřejný sektor vnímají, že využívání technických norem vede k lepšímu fungování vnitřního trhu EU. Normy jsou efektivním nástrojem pro zajištění volného pohybu zboží, služeb i osob. Normalizace stimuluje hospodářský růst a inovaci a zejména posiluje konkurenceschopnost České republiky, především pak malých a středních podniků, v rámci Evropské unie i mezinárodně.

Tento stav a vnímání technické normalizace společností nejsou samozřejmé, je třeba na nich dále pracovat a posilovat je. Normy jsou totiž jedním z nástrojů oprávněného zájmu, tedy prostředkem pro ochranu zdraví a bezpečnosti osob, majetku či životního prostředí. A aby takový nástroj byl skutečně efektivní, je třeba nejen správné nastavení procesů v rámci tvorby technických norem, ale také zásadní podpora používání technických norem účastníky trhu.

Proto je naprosto stěžejní spolupráce se zainteresovanými stranami. V tomto spektru je třeba zvláště zdůraznit slabší účastníky trhu, např. zástupce spotřebitelů, ale také malé a střední podniky, mikropodniky, živnostníky atp. V tomto stručném úvodním slově není prostor pro rekapitulaci toho, co vše ČAS na tomto poli koná. Finanční podpora projektu, v jehož rámci byla zpracována i tato studie, je toho jen jedním příkladem. Mnoho informací nalezne zájemce v Magazínu ČAS.

Úloha technické normalizace v oblastech podpory nových trendů a technologií je nezpochybnitelná a jsme rádi, že ve vztahu k tématu udržitelnosti Agentura mohla podpořit vznik této studie.

Mgr. Zdeněk Veselý, generální ředitel ČAS

Management hospodaření s energií

Technické normy pro podporu managementu hospodaření s energií

Cílem tohoto článku je seznámit čtenáře s činností technických komisí ISO/TC 301 a EN/CLEC/JTC 14 a informovat je o nových a připravovaných českých technických normách pro oblast managementu hospodaření s energií.

Úvod
Dostupnost energie je klíčem pro každodenní život obyvatel a hospodářství země. Společnosti a organizace, včetně hnutí svých zdrojů, je nutných zlepšit způsob, jak a s jakou účinností využívají energii. Výhodou je i ČSN 75000301 Energetické management a Účinnost energetického hospodaření.
- Všechny možnosti dostupnosti energetických, fosilných a bezpečných energií.
- Do roku 2030 požadované zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů (více, voda, slunce atd.).
- Posilování energetického managementu v průmyslu a službách.

ISO/TC 301 Energetický management a úspory energie
V rámci Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO) se problematice energetického managementu

Splnění tohoto cíle, spolu s mnoha dalšími mezinárodními (2) a evropskými normami (1), budování technických a technických komise ISO/TC 301 Energetický management a úspory energie a EN/CLEC/JTC 14 Management hospodaření s energií a energetická účinnost v rámci energetického přechodu.

ISO/TC 301 Energetický management a úspory energie
V rámci Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO) se problematice energetického managementu

Tepelná čerpadla

Firmy v ČR, které se zaměřily na výrobu tepelných čerpadel, je u nás dost. Do tohoto byznysu, který prožívá boom nejen u nás, ale i v celé Evropě, se zapojilo vskutku mnoho firem. Velké nadnárodní firmy, menší firmy, začínající firmy, nicméně společným iménem většiny je prostý fakt. Že téměř čerpadla přímo v ČR, některé mají i vývojová oddělení, jiné se zaměřují jen na kompletaci a montážní dovoz ze zahraničí. Asociace pro využití tepelných čerpadel odhaduje vzrůst poptávky pro letošní rok až o 50 %. Ke konci loňského roku byl její odhad instalovaných tepelných čerpadel v ČR...

Ukázky z Magazínu ČAS

S TECHNICKOU NORMALIZACÍ K UDRŽITELNOSTI

Studie

Studie byla zpracována Kabinetem pro standardizaci v rámci projektu KOORDINACE ZAPOJENÍ ČESKÝCH SPOTŘEBITELŮ V ISO COPOLCO S PŘÍHLÉDNUTÍM K EVROPSKÉ NORMALIZACI PRO ROK 2023 realizovaného s podporou České agentury pro standardizaci (CAS).

„Úloha technické normalizace v oblastech podpory nových trendů a technologií je nezpochybnitelná a jsme rádi, že ve vztahu k tématu udržitelnosti mohla Agentura podpořit vznik této studie.“ (Mgr. Zdeněk Veselý, generální ředitel ČAS)

Mnoho spotřebitelů stále více zakládá svá rozhodnutí o nákupu nejen na kvalitě, ceně a dostupnosti, ale také na environmentálních a sociálních dopadech. S příchodem Zelené dohody přijaté orgány EU a nyní již realizované konkrétními opatřeními, bude udržitelnost hrát ještě významnější roli při ovlivňování spotřebitelských politik, včetně technických norem. Pro funkci trhu při naplňování cílů Zelené dohody je zásadní **operativní využití standardizace**. A o tom je studie zpracována Kabinetem pro standardizaci v rámci projektu realizovaného s podporou České agentury pro standardizaci (CAS).

Studie přepisuje (v kapitole 2) základní definice a stručná vysvětlení udržitelnosti, oběhového hospodářství, ekodesignu, energetických štítků, životnosti výrobků a environmentálních sdělení.

V kapitolách 3 až 6 se podrobněji věnuje tématům oběhového hospodářství, ekodesignu a energetickým štítkům, životnosti výrobků a environmentálním sdělením. U každého tématu je nejdříve nastíněn vývoj evropského legislativního rámce a poté jsou uvedeny informace o relevantních českých technických normách ČSN a návrzích mezinárodních a evropských technických norem.

Studie v těchto kapitolách mimo jiné

- uvádí informace o připravovaných mezinárodních normách (ISO) pro oběhové hospodářství (3.3),
- podrobně se věnuje problematice energetických štítků z hlediska legislativy i praxe (4.1)
- podrobně informuje o návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o společných pravidlech na podporu oprav zboží – právo na opravu výrobků (5.1)
- podrobně se věnuje normám pro materiálovou efektivnost výrobků spojených se spotřebou energie (elektrických spotřebičů) – např. hodnocení životnosti výrobků, hodnocení jejich opravitelnosti, opětovné použitelnosti a modernizovatelnosti, metody pro poskytování příslušných informací (nejen) pro spotřebitele
- podrobně se věnuje **značce kvality Životnost plus** (5.4), kterou společně zavedly Sdružení českých spotřebitelů a Kabinet pro standardizaci v roce 2017; značka byla přijata do Národního programu Česká kvalita
- uvádí informace o návrhu Evropské komise na společná kritéria proti greenwashingu a zavádějícím environmentálním tvrzením a normách ČSN zabývajících se problematikou environmentálních tvrzení

Studie se v kapitole 7 krátce věnuje normám týkajících se udržitelnosti ve službách — systém managementu udržitelnosti ubytovacích zařízení v oblasti cestovního ruchu a systém managementu udržitelnosti eventů.

V kapitole 8 jsou nastíněny aktivity evropských normalizačních organizací týkající se oběhového hospodářství v oblastech bezprostředně se týkajících spotřebitelů - např. textil, nábytek, podlahové krytiny.

V závěru pak studie rekapituluje přínos technických norem v jednotlivých oblastech zavádění udržitelného prostředí a odkazuje na konkrétní program – „Cirkulární Česko 2040“ pro zavádění oběhového hospodářství do společnosti. Akční plán pro období 2022-2027“ sleduje řadu cílů a opatření, včetně minimalizace odpadu a zvýšení efektivity zdrojů, podpory inovativních a udržitelných přístupů ve výrobě a spotřebě, podpory inovací a udržitelného designu včetně vývoje ekologicky šetrných produktů a služeb atd.

Plán počítá se zapojením všech zainteresovaných aktérů, tj. nejen výrobců, ale např. také poskytovatelů služeb a spotřebitelů/občanů.

Studie „S technickou normalizací k udržitelnosti“ s podporou následně vydané publikace (financované Radou kvality ČR) takto k naplňování programu Cirkulární Česko přispívá.

1. ÚVOD

Mnoho spotřebitelů stále více zakládá svá rozhodnutí o nákupu nejen na kvalitě, ceně a dostupnosti, ale také na environmentálních a sociálních dopadech související výroby či poskytnuté služby. S příchodem Zelené dohody přijaté orgány EU a nyní již realizované konkrétními opatřeními, bude udržitelnost hrát ještě významnější roli při ovlivňování spotřebitelských politik.

Oběhové hospodářství, materiálová efektivnost výrobků a ekodesign spadají především do environmentálního a ekonomického pilíře evropských politik.

Evropská komise se problematikou oběhového hospodářství zabývá komplexním způsobem. Na jaře 2023 připravila balíček návrhů, které evropský legislativní rámec významně upraví.

Jednou ze zásadních aktivit Evropské komise (dále též EK) v rámci udržitelného rozvoje je nyní revize regulace pro ekodesign. Jejím cílem je posouvání požadavků na design produktu na další úroveň, a sice rozšíření téměř všechny kategorie produktů, tedy nejen na energetické aspekty. V té souvislosti se jedná o rozšíření seznamu požadavků na design na širokou škálu kritérií udržitelnosti, jako je trvanlivost, opravitelnost, recyklovatelnost atd. Předpokladem je i zavedení nových nástrojů, jako jsou digitální produktový pas, zelené veřejné zakázky aj. Paralelně s uvedeným vývojem probíhá revize nařízení o stavebních výrobcích, s podobným záběrem a cíli.

Souběžně s výše uvedenými iniciativami bylo také navrženo aktualizovat spotřebitelská pravidla EU s cílem posílit postavení spotřebitelů pro ekologický přechod. Jedná se například o nová práva spotřebitelů a zákaz greenwashingu (greenwashing je proces sdělování mylného dojmu nebo poskytování zavádějících informací o tom, jak jsou produkty společnosti šetrnější k životnímu prostředí).

Návrhy předpisů udávají správný směr, ale klíčová je nyní rychlá realizace, včetně posilování dozoru nad trhem.

Pro funkci trhu při naplňování cílů Zelené dohody a na cestě k udržitelnosti je zásadní **operativní využití standardizace**. A o tom je tato studie.

2. TERMÍNY

2.1. Co je udržitelnost

Základem cesty k udržitelnosti je udržitelná výroba a udržitelná spotřeba. **Udržitelnost** je stav globálního systému, včetně environmentálních, sociálních a ekonomických aspektů, ve kterém jsou uspokojovány potřeby současnosti, aniž by byla ohrožena schopnost budoucích generací uspokojovat své vlastní potřeby. Environmentální, sociální a ekonomické aspekty udržitelnosti se vzájemně ovlivňují, jsou vzájemně závislé a často se označují jako tři dimenze udržitelnosti.

Udržitelnost je cílem udržitelného rozvoje. Tři pilíře udržitelného rozvoje jsou:

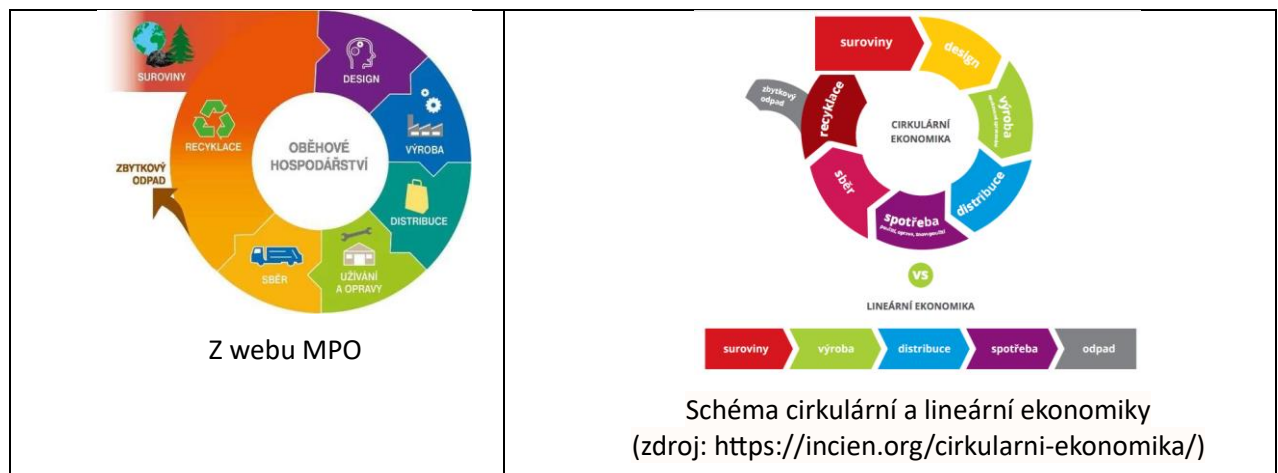
- Environmentální pilíř – tento pilíř se soustřeďuje na omezování znečištění, šetrnost při těžbě a spotřebě neobnovitelných zdrojů, ochranu vzácných ekosystémů nebo boj s klimatickými změnami.
- Ekonomický pilíř – tento pilíř se věnuje hospodářskému růstu, nezaměstnanosti, mezinárodnímu obchodu, globalizaci, rozvoji regionů či organizaci firem ve vztahu k ostatním dvěma pilířům.
- Sociální pilíř – zabývá se soudržností mezi jednotlivými generacemi nebo společenskými skupinami, rovnými právy, přístupem ke vzdělání nebo omezováním chudoby.

2.2. Co je oběhové hospodářství

Oběhové hospodářství (běžně používáno synonymum **cirkulární ekonomika**) je způsob výroby a spotřeby, který díky sdílení, pronajímání, opětovnému používání, opravování, repasování nebo recyklaci zhodnocuje již existující výrobky, suroviny a materiály.

Díky tomu se **prodlužuje životní cyklus výrobků** a **minimalizuje se odpad**. Když už samotný výrobek nemůže být používán, využijí se suroviny a komponenty v rámci recyklace tak, aby z nich vznikla další hodnota pro ekonomiku.

Oběhové hospodářství je přechod od lineárního modelu *vytěžit-vyrobít-použít-vyhodit* k šetrnějšímu a efektivnějšímu zužitkování zdrojů.

Přínosy oběhového hospodářství jsou především: ochrana životního prostředí, snížení závislosti na surovinách a tvorba nových pracovních míst.

Souvisejícím termínem je „**oběhovost**“ (běžně se používá synonymum „cirkularita“).

2.3. Co je ekodesign

Definice ze směrnice 2009/125/ES: **Ekodesignem** se rozumí začlenění environmentálních aspektů do návrhu výrobku s cílem zlepšit vliv výrobku na životní prostředí během celého životního cyklu.

Definice z ČSN EN ISO 14006: **Ekodesign** je systematický přístup, který při procesech návrhu a vývoje zvažuje environmentální aspekty s cílem zmírnit nepříznivé dopady produktu na životní prostředí během jeho celého životního cyklu.

Pro ekodesign je **zásadní zvažování životního cyklu produktu** ve fázi jeho návrhu a vývoje. Zvažování životního cyklu znamená zohledňování po sobě jdoucích a vzájemně propojených etap, jako jsou např. získávání materiálu, návrh a vývoj, výroba, dodávání a instalace, používání (včetně opětovného použití, údržby, opravy, přepracování, renovace a modernizace), zpracování po ukončení životnosti, likvidace.

Nedílnou součástí ekodesignu je **vyvážení kladů a záporů** mezi různými environmentálními požadavky a řešeními tak, aby výsledek byl přínosný pro zainteresované strany.

2.4. Co jsou energetické štítky

Energetický štítek poskytuje informace o energetické účinnosti elektrických spotřebičů a dalších spotřebičů v EU /EHP. Uvádí spotřebu elektřiny, vody, objem vyprodukovaných emisí, hlučnost, výkonnost apod.

Budovy označuje tzv. průkaz energetické náročnosti budovy.

Energetickým štítkem se povinně označuje např. bílá technika, zdroje světla, zdroje tepla, pneumatiky, budovy.

2.5. Co je životnost výrobku

Životnost je jedním (a zásadním) rysem spolehlivosti výrobku. Charakterizuje kvalitativní vlastnost předmětu, která označuje, jak dlouho si předmět udrží své původní, nebo téměř původní vlastnosti – tedy svoji kvalitu. Kromě vlastní provozuschopnosti např. též výkonnostní charakteristiky, užitkové vlastnosti esteticko-vzhledové či hygienické – např. hlučnost. Životnost se měří většinou na čas nebo na opakování.

Spolehlivost výrobku – a tedy i životnost – musí být nezbytně založena již v předvýrobní etapě (projektovaná, či navrhovaná spolehlivost). Ve výrobě pak dochází k realizaci požadované spolehlivosti.

2.6. Co je environmentální sdělení

ČSN EN ISO 14020 uvádí, že **environmentální sdělení** je informace o jednom nebo více environmentálních aspektech nebo o environmentálním dopadu produktu, která má za cíl informovat zamýšlenou skupinu adresátů a ovlivňovat trh s tímto produktem.

Zamýšlenou skupinou mohou být spotřebitelé nebo jiní odběratelé daného produktu.

Mezi **typy environmentálních sdělení** patří např.:

- vlastní environmentální tvrzení – vydává ho osoba nebo organizace odpovědná za její vypracování (např. výrobce, dodavatel produktu)
- ekoznačky – ekoznačka označuje, že produkt splňuje kritéria daného programu ekoznačení
- environmentální prohlášení o produktu – poskytuje environmentální data o produktu s využitím předem stanovených parametrů vyplývajících z posuzování životního cyklu produktu a z doplňkových environmentálních informací
- komunikace o uhlíkové nebo vodní stopě produktu

Environmentální sdělení může být uvedeno na produktu nebo na obalu jako štítek, značka nebo logo, může být také ve formě elektronického štítku nebo strojově čitelného kódu. Environmentální sdělení může být komunikováno i jiným způsobem, např. na webových stránkách nebo v reklamě.

3. OBĚHOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

3.1. Evropský vývoj

Evropská komise se problematikou oběhového hospodářství zabývá komplexním způsobem. Na jaře 2023 připravila balíček návrhů, které evropský legislativní rámec významně upraví.

Návrh nařízení o ekodesignu udržitelných výrobků podporuje opravitelnost výrobků již od fáze výroby. Návrh směrnice o posílení postavení spotřebitelů při ekologickém přechodu umožňuje, aby byli spotřebitelé při rozhodování o koupi zboží informováni o jeho opravitelnosti a trvanlivosti. A konečně návrh směrnice o společných pravidlech na podporu oprav zboží přidává nový rozměr: podporu oprav v poprodejním kontextu, když zboží používají spotřebitelé. Tyto tři iniciativy společně pokrývají celý životní cyklus zboží a společně v důsledku zajišťují „právo na opravu“.

Jednotlivým legislativním iniciativám se věnujeme v dalším textu v rámci jednotlivých kapitol.

3.2. Studie SČS – Potravinové obaly a odpad

Tématu oběhového hospodářství se věnují stovky, ba tisíce studií, článků, dokumentů. Na tomto místě připomínáme jen studii zpracovanou Sdružením českých spotřebitelů v roce 2023, zaměřenou na problematiku potravinových obalů a odpadů. Studie je zveřejněna zde: <https://konzument.cz/projekty/rada-kvality-cr/bezpecne-obaly.php>.

3.3. Mezinárodní normy pro oběhové hospodářství

Mezinárodní technická komise ISO/TC 323 Oběhové hospodářství (*Circular economy*) byla založena v roce 2018. Za dobu své existence rozpracovala návrhy 6 dokumentů, z nichž jsou v současné době již některé ve fázi veřejného připomínkování (řada dokumentů 59000). Dokumenty by měly být publikovány v roce 2024.

Detailní informace o technické komisi a připravovaných dokumentech jsou dostupné na webových stránkách organizace ISO zde: <https://www.iso.org/committee/7203984.html>

Tři z připravovaných norem – ISO/DIS 59004, ISO/DIS 59010 a ISO/DIS 59020 – úzce souvisí. V úvodu těchto dokumentů je tato souvislost popsána takto:

ISO/DIS 59004 stanovuje, **co** je oběhové hospodářství a sdílí vizi, zásady a obecný návod včetně toho, **jak** může být implementováno a jak může přispívat k udržitelnému rozvoji.

ISO/DIS 59010 poskytuje **obchodně zaměřený návod, jak dosáhnout oběhového hospodářství** stanovením cílů, identifikováním příslušných aspektů oběhovosti a přijetím odpovídajících opatření/činností.

ISO/DIS 59020 poskytuje strukturovaný přístup **k měření a posuzování výkonnosti oběhovosti** a k dopadům na udržitelnost založených na standardních indikátorech a doplňujících metodách.

V kapitole Předmět normy se v uvedených dokumentech uvádí:

ISO/DIS 59004 Oběhové hospodářství – Terminologie, zásady a návod pro implementaci (*Circular economy – Terminology, principles and guidance for implementation*)

Tento dokument kromě klíčové terminologie a vize oběhového hospodářství stanovuje zásady pro organizace a poskytuje návod, včetně možných aktivit, pro jejich implementaci. Je určen organizacím, které chtějí porozumět oběhovému hospodářství a zavázat se nebo přispívat k němu tak, aby zároveň přispívaly k udržitelnému rozvoji. Dokument mohou používat organizace ze soukromého nebo veřejného sektoru, konající individuálně nebo kolektivně, působící v jakékoliv jurisdikci, bez ohledu na jejich velikost nebo jejich umístění v hodnotovém řetězci nebo hodnotové síti.

ISO/DIS 59010 Oběhové hospodářství – Návod pro přechod obchodního modelu a hodnotové sítě (*Circular economy – Guidance on the transition of business models and value networks*)

Tento dokument poskytuje návod pro organizace, které chtějí přejít ze svého lineárního obchodního modelu a hodnotové sítě na oběhové. Dokument mohou používat organizace působící v jakémkoliv sektoru nebo regionu, bez ohledu na jejich velikost.

ISO/DIS 59020 Oběhové hospodářství – Měření a posuzování oběhovosti (*Circular economy – Measuring and assessing circularity*)

Tento dokument stanovuje rámec pro organizace, jak měřit a posuzovat oběhovost, aby jim umožnila přispívat k udržitelnému rozvoji. Rámec je použitelný na různých úrovních ekonomického systému, od regionální úrovně přes úroveň mezi organizacemi a úroveň organizace až po úroveň produktu. Rámec poskytuje návod a specifikuje požadavky, jak lze výkonnost oběhovosti ekonomického systému měřit objektivně, komplexně a spolehlivě a posuzovat použitím indikátorů oběhovosti a doplňujících metod. Rámec lze použít pro stanovení efektivitu cílů oběhovosti a činností vykonávaných organizacemi z veřejného a soukromého sektoru. Účelem dokumentu je pomoci organizacím při shromažďování nezbytných informací a při výpočtech umožňujících praktiky oběhového hospodářství, které minimalizují použité zdroje a optimalizují oběhové kolování těchto zdrojů, přičemž přispívají k udržitelnému rozvoji. Rámec bere v úvahu sociální, environmentální a ekonomické dopady při hodnocení výkonnosti oběhovosti, přičemž umožňuje vstupy z různých doplňujících metod.

Předmětem další připravované normy je datový list oběhovosti produktu.

ISO/CD 59040 Oběhové hospodářství – Datový list oběhovosti produktu (*Circular economy – Product circularity data sheet*)

Tento dokument poskytuje obecnou metodologii pro zlepšení přesnosti a úplnosti informací týkajících se oběhového hospodářství použitím datového listu oběhovosti produktu při pořizování nebo dodávání produktů. Tato obecná metodologie obsahuje soubor požadavků, které má stanovit organizace, jež chce tento datový list použít při získávání a dodávání produktů; soubor požadavků rovněž zahrnuje důvěryhodnost a výměnu informací. Dokument také poskytuje návod pro stanovení a sdílení datového listu oběhovosti produktu se zřetelem na typ, obsah a formát poskytovaných informací. Návod a požadavky mají být použitelné pro libovolné organizace, bez ohledu na jejich typ, velikost a charakter. Požadavky zavádějí kvalitativní přístup pro výměnu informací mezi organizacemi (B2B) včetně malých a středních podniků a ochrany důvěrných informací.

Zbývající dva dokumenty jsou technické zprávy (ISO/TR), informativní dokumenty shrnující užitečné souvisící informace.

ISO/CD TR 59032.2 Circular economy – Review of existing value networks

Tento dokument poskytuje přehled a analýzu implementací existujících obchodních modelů relevantních pro oběhového hospodářství v širokém pojetí.

ISO/CD TR 59031 Oběhové hospodářství – Přístup založený na výkonnosti – Analýza případových studií (*Circular economy – Performance based approach – Analysis of cases studies*)

V době vypracování této studie o tomto dokumentu není k dispozici více informací.

3.4. Související pokyny ISO

Guide ISO 64:2008 Guide for addressing environmental issues in product standards

Dokument poskytuje návod k řešení environmentálních problémů ve výrobních normách. Je primárně určen pro zpracovatele norem. Jeho účelem je nastítnit vztah mezi ustanoveními ve výrobních normách a environmentálními aspekty a dopady výrobku, pomoci při navrhování nebo revizi ustanovení v normách s cílem

snížit potenciální nepříznivé dopady na životní prostředí v různých fázích celého životního cyklu výrobku, či zdůraznit, že zohlednění environmentálních otázek ve výrobních normách je složitý proces a vyžaduje vyvážení konkurenčních priorit.

Guide ISO 82:2019 Guidelines for addressing sustainability in standards

Dokument poskytuje návod pro tvůrce norem, jak vzít v úvahu udržitelnost při navrhování, revizi a aktualizaci norem ISO a dalších dokumentů.

Nastiňuje metodologii, kterou mohou tvůrci norem ISO použít k rozvoji vlastního přístupu k řešení udržitelnosti na základě specifického předmětu.

Guide ISO 84:2020 Guidelines for addressing climate change in standards

Dokument poskytuje návod pro tvůrce norem, jak vzít v úvahu změnu klimatu při plánování, navrhování, revizi a aktualizaci norem ISO a dalších dokumentů.

Nastiňuje rámec a obecné principy, které mohou tvůrci norem použít k rozvoji svého vlastního přístupu k řešení změny klimatu na základě specifického předmětu.

Jeho cílem je umožnit tvůrcům norem zahrnout do své normalizační práce úvahy o přizpůsobení se změně klimatu (adaptace) a zmírňování změny klimatu (mitigace). Úvahy týkající se adaptace mají přispět ke zvýšení připravenosti a omezení katastrof, jakož i dopadu na odolnost organizací a jejich technologií, činností nebo produktů. Úvahy související s mitigací sestávají především z přístupů, které se snaží zabránit, snížit nebo omezit uvolňování emisí skleníkových plynů a/nebo zvýšit odstraňování skleníkových plynů.

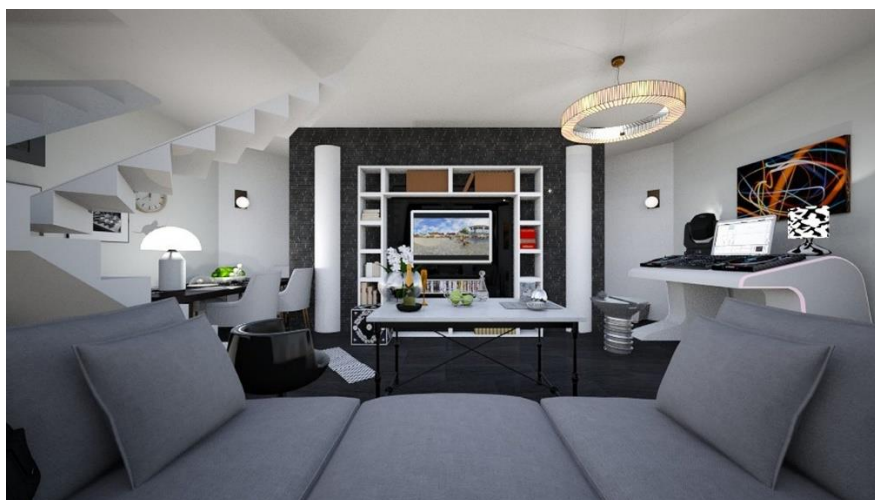
IEC Guide 119
Edition 1:2017

Preparation of energy efficiency publications and use of basic energy efficiency publications and group energy efficiency publications

Dokument definuje postupy pro přípravu publikací o energetické účinnosti.

V kontextu tohoto pokynu „energetická účinnost“ odkazuje na energetickou účinnost produktů, systémů a organizací.

Tato příručka je relevantní pro každou normalizační technickou komisi, která má v úmyslu vytvořit dokument zabývající se energetickou účinností.

4. EKODESIGN A ENERGETICKÉ ŠTÍTKY

4.1. Legislativní východiska

Plénum Evropského parlamentu (EP) se 14. července 2023 dohodlo na vyjednávacím postoji k **nařízení o ekodesignu udržitelných výrobků** (ESPR) přijetím zprávy EP, do níž byly zapracovány změny schválené výborem ENVI. Poslanci EP požadují zákaz předčasného zastarávání výrobků v důsledku konstrukce, nedostatku aktualizací softwaru nebo nedostatku náhradních dílů. Poslanci rovněž hlasovali pro zákaz ničení neprodaného zboží a souhlasili se zavedením plánovaného digitálního pasu výrobku. Nová legislativa se velmi týká problematiky životnosti výrobků, proto ji podrobněji komentujeme v kap. 6.1. Zde se soustředíme konkrétně na téma energetických štítků.

V souladu s tím, o co usilovaly ANEC a BEUC (Evropská spotřebitelská organizace), EP také posílil pravidla dozoru nad trhem a zavedl povinné kontroly výrobků, které pravděpodobně nesplňují normy EU. Nevýhodou je oslabení úsilí EK o řešení problematiky on-line tržišť.

EK zdůrazňuje, že současná směrnice o ekodesignu 2009/125/ES již dlouho přináší výhody podnikům, spotřebitelům i životnímu prostředí. Jen v roce 2021 dopad současných opatření týkajících se ekodesignu, která se vztahují na 31 skupin výrobků, ušetřil spotřebitelům v EU 120 miliard EUR výdajů na energii a vedl k 10% snížení roční spotřeby energie u výrobků, na které se vztahuje.

Návrh nového nařízení o ekodesignu udržitelných výrobků (ESPR), zveřejněný v březnu 2023, je základním kamenem přístupu Komise k ekologicky udržitelnějším a oběhovým výrobkům. Návrh vychází ze stávající směrnice o ekodesignu, která se v současné době vztahuje pouze na výrobky spojené se spotřebou energie.

Návrh vytváří rámec pro stanovení požadavků na ekodesign konkrétních skupin výrobků s cílem výrazně zlepšit jejich oběhovost, energetickou náročnost a další aspekty environmentální udržitelnosti. Umožní stanovit požadavky na výkonnost a informace pro téměř všechny kategorie fyzického zboží uváděného na trh EU (s některými významnými výjimkami, jako jsou potraviny a krmiva, jak jsou definovány v nařízení 178/2002). Pro skupiny výrobků, které mají dostatečně společné vlastnosti, rámec rovněž umožní stanovit horizontální pravidla.

Rámec umožní stanovit širokou škálu požadavků, včetně požadavků na:

- trvanlivost, opětovnou použitelnost, možnost modernizace a opravitelnost výrobku
- přítomnost látek, které brání oběhovému hospodářství
- energetickou účinnost a účinnost zdrojů
- recyklovaný obsah
- opětovné výroby a recyklace
- uhlíkovou a environmentální stopu
- informace, včetně digitálního pasu výrobků

Systém označování výrobků energetickou spotřebou (energetické štítky) se od 1. března 2021 po několika letech vrátil k označování třídami pouze A až G a po řadě konzultací tak zmizely třídy A+, A++ a A+++ , které mohly být pro spotřebitele zavádějící a které se proto přestaly používat. Je dobré si také uvědomit, že nová stupnice je přísnější a navržená současně tak, aby na třídu A (zelená) zpočátku dosáhlo jen málo výrobků, čímž je do budoucna ponechán prostor pro zařazení účinnějších výrobků, a na trhu tak dnes jak v kamenných prodejnách, tak i na e-shopech najdeme nejčastěji výrobky z třídy B, C anebo D.

Kategorie výrobků, kterých se označování energetické účinnosti týká, jsou stanoveny nařízením EK vydanými v přenesené pravomoci a kterými se doplňuje novelizovaná směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/30/EU, pokud jde o uvádění spotřeby energie na energetických štítcích) a jedná se o následující

výrobky: ledničky a chladničky, myčky nádobí, pračky, televize, světelné zdroje a svítidla, kombinované pračky se sušičkou, klimatizátory vzduchu, bubnové sušičky prádla, vysavače, teplovodní kotle a soupravy s termostatem, solárními kolektory, tepelným čerpadlem nebo kogenerační jednotkou, ohříváče vody a akumulární nádrže, trouby a digestoře, větrací jednotky pro obytné budovy, profesionální chladicí boxy, lokální topidla, teplovodní kotle na tuhá paliva a soupravy s termostatem, solárními kolektory, tepelným čerpadlem nebo doplňkovým kotlem.

Obrazové příklady energetických štítků (převzato z Wikipedie)

<p>„Nové“ označení štítkem – od r. 2021</p>	<p>„Staré“ označení se symboly +, ++, +++ u kategorie A</p>	<p>Energetická náročnost budovy</p>
---	---	-------------------------------------

S novým značením výrobků vstoupilo v platnost také několik nových pravidel pro ekodesign, jako jsou požadavky na opravitelnost i povinnost výrobců poskytnout odborným opravným určitý sortiment základních dílů k opravám a mít k dispozici náhradní díly i několik let poté, co se výrobky přestanou na trhu prodávat. K tomu více v kapitole věnované materiálové efektivnosti výrobků a životnosti.

Další výraznou změnou je zavedení QR kódu v pravé horní části nového štítku. Po jeho naskenování může spotřebitel získat další informace o daném výrobku, např. rozměry, specifické vlastnosti nebo výsledky zkoušek, v závislosti na spotřebiči. Všechny spotřebiče na trhu EU musí být registrovány v nové unijní databázi – Evropském registru výrobků s energetickým označením (EPREL), což do budoucna dále usnadní srovnávání podobných výrobků.

Od prodejců a výrobců se očekává, že všechny energetickým štítkem označené výrobky zaregistrují do Evropské databáze výrobků s energetickým označením, přičemž následně musí spotřebiče označit čitelným štítkem na viditelném místě. Nejdůležitější je, aby na výrobku visel správný energetický štítek.

V případě online prodeje je třeba také každý produkt, který to vyžaduje, označit buď celým energetickým štítkem, nebo příslušnou třídou energetické účinnosti pomocí vnošené šipky sloužící jako odkaz na odpovídající energetický štítek.

4.2. ČSN pro ekodesign

V současné době je do soustavy ČSN zavedeno několik norem pro ekodesign. Z těchto norem vybíráme tyto tři:

ČSN EN ISO 14006 Systémy environmentálního managementu – Směrnice pro začleňování ekodesignu (*Environmental management systems – Guidelines for incorporating ecodesign*)

Tato norma je především určena pro organizace, které zavedly systém environmentálního managementu v souladu s ISO 14001, ale může také pomoci při integraci ekodesignu s využitím jiných systémů

managementu. Je použitelná pro jakoukoli organizaci bez ohledu na její typ, velikost nebo poskytovaný produkt. Může být také vhodná pro organizace, které mají zaveden pouze systém managementu kvality, a rovněž pro organizace bez formalizovaného systému environmentálního managementu nebo managementu kvality, které však mají zájem o zmírňování nepříznivých environmentálních dopadů souvisejících s jejich produktem. Norma se týká environmentálních aspektů a činností souvisejících s produktem, které může organizace řídit a ovlivňovat.

ČSN EN IEC 62430 ed. 2:2020 Ekodesign elektrických a elektronických produktů (*Environmentally conscious design (ECD) – Principles, requirements and guidance*). Tato norma je zaměřena na návrh a vývoj. Popisuje principy, specifikuje požadavky a poskytuje návod pro organizace, které chtějí integrovat environmentální aspekty do procesů návrhu a vývoje, aby minimalizovaly environmentální dopady svých produktů v průběhu jejich celého životního cyklu.

ČSN EN 62075 ed. 2:2013 Audiovizuální zařízení, zařízení pro informační a komunikační technologie – Ekodesign (*Audio/video, information and communication technology equipment – Environmentally conscious design*)

Tato norma se vztahuje na všechny výrobky audiovizuální techniky a zařízení informačních a komunikačních technologií, označená jako finální výrobek. I když se tato norma nevztahuje explicitně na jednotlivé součástky a části, které jsou zabudovány do finálního výrobku, i výrobci těchto součástek a částí potřebují tuto normu brát v úvahu, aby výrobci užívající jejich součástky mohli splnit požadavky této normy.

Norma specifikuje požadavky a doporučení pro návrh výrobků šetrných k životnímu prostředí z hlediska

- aspektů zvažujících životní cyklus,
- účinného využití materiálů,
- energetické účinnosti,
- spotřebních materiálů a baterií,
- chemické emise a emise hluku,
- prodloužení doby životnosti výrobku,
- ukončení životnosti výrobku,
- nebezpečných látek a /nebo přípravků,
- obalu výrobku.

Tato norma obsahuje jen kritéria přímo související s environmentální charakteristikou výrobku. Kritéria jako bezpečnost, ergonomie a elektromagnetická kompatibilita nejsou předmětem této normy a zabývají se jimi jiné dokumenty.

4.3. Koordinační skupina CEN-CENELEC pro ekodesign

V rámci evropských normalizačních organizací CEN a CENELEC pracuje koordinační skupina pro ekodesign (CEN-CENELEC Ecodesign Coordination Group – Eco-CG), která je ústředním bodem pro normalizační požadavky týkající se ekodesignu v souvislosti se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/125/ES o stanovení rámce pro určení požadavků na ekodesign výrobků spojených se spotřebou energie a nařízení (EU) 2017/1369, kterým se stanoví rámec pro označování energetickými štítky, a jejich budoucí verze.

Další informace ke standardizaci týkající se energetických štítků jsou na webu cencenelec zmíněny zde: <https://www.cencenelec.eu/areas-of-work/cen-cenelec-topics/ecodesign-energy-labelling-and-material-efficiency/ecodesign-and-energy-labelling/>

5. ŽIVOTNOST VÝROBKŮ

5.1. Cíl EU: Právo na opravu výrobků

V kapitole 4 jsme se věnovali i vývoji legislativního rámce pro ekodesign. Evropské předpisy budou mnohem důrazněji a důsledněji akcentovat problematiku životnosti a opravitelnosti výrobků.

Na tomto místě uvedený návrh jen připomeneme a soustředíme se na **návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o společných pravidlech na podporu oprav zboží**.

Komise na jaře 2023 přijala návrh společných pravidel na podporu oprav zboží. Jedním z klíčových prvků oběhového hospodářství je zlepšení udržitelné spotřeby zboží, čímž se sníží množství odpadu a také se zamezí využívání zbytečných zdrojů a produkci emisí skleníkových plynů. Akční plán pro nové oběhové hospodářství a nová agenda pro spotřebitele oznámily, že Komise bude podporovat udržitelnou spotřebu opravami a usilovat o nové „právo na opravu“.

Komise tento cíl sleduje komplexním způsobem. Návrh nařízení o ekodesignu udržitelných výrobků podporuje opravitelnost výrobků již od fáze výroby. Návrh směrnice o posílení postavení spotřebitelů při ekologickém přechodu umožňuje, aby byli spotřebitelé při rozhodování o koupi zboží informováni o jeho opravitelnosti a trvanlivosti. Tento návrh směrnice o společných pravidlech na podporu oprav zboží přidává nový rozměr: podporu oprav v poprodejním kontextu, když zboží používají spotřebitelé. Tyto tři iniciativy společně pokrývají celý životní cyklus zboží a společně zajišťují „právo na opravu“.

Když se zboží, které si spotřebitelé zakoupili, stane vadným, spotřebitelé se často rozhodnou zboží neopravovat, ale předčasně ho vyhodit, ačkoli by tyto výrobky mohly být opraveny a používány mnohem déle.

- Nejprve se tak děje v případě, že se zboží zakoupené spotřebiteli stane vadným a vztahuje se na něj zákonná záruka podle směrnice o prodeji zboží. V takovém případě mají spotřebitelé na výběr z bezplatných opravných prostředků poskytovaných prodávajícím a zpravidla si mohou vybrat mezi výměnou a opravou. Protože většina spotřebitelů dává přednost výměně, vrácené zboží většinou končí jako odpad.
- Za druhé se tak děje mimo zákonnou záruku, kdy spotřebitelé nemají nárok na bezplatné opravné prostředky a musí opravu provést na vlastní náklady. To je například případ vad, které se vyskytnou dva roky po koupi, vad, které jsou způsobeny opotřebením nebo nesprávným zacházením. V takovém případě se spotřebitelé často zdráhají opravovat, protože nenalézají vhodné možnosti opravy: nemohou najít vhodné opravárenské služby, nejsou si jisti podmínkami a kvalitou opravy nebo mají obavy z vysokých nákladů na opravu. Kromě toho se málo využívá renovované a použité zboží, což omezuje možnosti opětovného použití životaschopného zboží.

Vyřazování opravitelného zboží a jeho nahrazování novým vede ke zvyšování množství odpadu a emisí skleníkových plynů a ke zbytečnému využívání zdrojů.

Hlavní prvky návrhu

Návrh zavádí změnu rámce právní záruky upraveného směrnicí o prodeji zboží a sice upřednostnění opravy jako nápravného opatření v případě nesouladu zboží, pokud je oprava levnější nebo stejně nákladná jako výměna. To povede k většímu počtu oprav ve srovnání se současným stavem, přičemž spotřebitelé budou mít i nadále nárok na uvedení zboží do souladu se smlouvou.

Návrh předkládá několik opatření, která mají usnadnit a podpořit opravy a opětovné použití zboží:

- **Povinnost opravit zboží**, na které se vztahují požadavky na opravitelnost podle právních aktů Unie. Výrobci budou povinni opravit zboží mimo zákonnou záruku. Mohou opravovat za cenu nebo zdarma v rámci obchodní záruky. Příklady skupin výrobků, na které se v současné době vztahuje: pračky pro domácnost, myčky nádobí pro domácnost, chladicí zařízení a vysavače. V příštích letech budou přidány další výrobky, počínaje chytrými telefony a tablety.
- **Informování spotřebitelů** o povinnosti výrobců provádět opravy. Výrobci, kteří jsou povinni opravovat, musí spotřebitele o této povinnosti informovat a poskytovat informace o opravárenských službách.
- **Online národní platforma pro opravy**, která zprostředkovává spotřebitelům kontakt s opraváři a prodejci repasovaného zboží. Platforma pomůže spotřebitelům najít a porovnat různé opravárenské služby na základě různých podmínek opravy, včetně orientačních cen. Spotřebitelé mohou také najít prodejce nebo repasované zboží a kupce použitého zboží určeného k renovaci. Platforma pomůže spotřebitelům najít atraktivní možnosti opravy nebo opětovného použití jako alternativu k nákupu nového zboží.
- **Evropský informační formulář pro opravy**. Formulář poskytuje standardizované klíčové informace o podmínkách a ceně opravy. Spotřebitelé si budou moci formulář vyžádat od kteréhokoli opraváře, který nesmí po dobu 30 dnů měnit podmínky. Spotřebitelé budou mít možnost porovnat opravárenské služby a najít tu, která jim nejlépe vyhovuje.

Dobrovolná evropská technická norma kvality (EN) pro opravárenské služby by pomohla spotřebitelům identifikovat opraváře, kteří se zavázali dodržovat určité normy kvality. Norma by zvýšila důvěru spotřebitelů v opravárenské služby v celé EU. Evropská komise usnadní vypracování této normy.

Tato opatření povedou ke zvýšení oprav zboží v EU. Spotřebitelé budou mít díky delšímu používání svých výrobků značný prospěch z úspor. Celkově z toho bude mít prospěch hospodářství EU: odvětví opravárenství poroste v důsledku zvýšené poptávky a prodejci a výrobci budou povzbuzeni k rozvoji udržitelných obchodních modelů. Životní prostředí bude mít prospěch z menšího množství odpadu, nižší poptávky po nových zdrojích a ze snížení produkce skleníkových plynů.

S ohledem na všechny výše uvedené skutečnosti Komise navrhuje opatření na podporu udržitelnější spotřeby prostřednictvím zvýšení oprav a opětovného použití zboží v rámci zákonné záruky i mimo ni.

5.2. Mezinárodní horizontální norma

Je užitečné vědět i o horizontální normě, která byla vypracovaná v rámci technické komise ISO/TC 207 a byla převzata jako evropská norma EN ISO.

ČSN EN ISO 14009 Systémy environmentálního managementu – Směrnice pro začlenění materiálového oběhu do návrhu a vývoje (*Environmental management systems – Guidelines for incorporating material circulation in design and development*)

Tento dokument poskytuje směrnice, které pomohou organizacím při stanovování, dokumentování, zavádění, udržování a neustálém zlepšování oběhu materiálu při navrhování a vývoji výrobků systematickým způsobem a s využitím rámce systému environmentálního managementu. Směrnice jsou určeny především organizacím, které zavádějí systém environmentálního managementu v souladu s ISO 14001, ale také mohou pomoci při začleňování strategií oběhu materiálu do návrhu a vývoje, při použití jiných systémů managementu. Směrnice jsou použitelné v jakékoliv organizaci, bez ohledu na její velikost, nebo činnost.

Norma se zaměřuje na tyto aspekty:

- druh a množství materiálu ve výrobku;
- prodloužení životnosti výrobku;
- využití výrobku, jeho částí a materiálů.

5.3. Evropské normy pro materiálovou efektivnost výrobků

Po publikaci Akčního plánu EU pro oběhové hospodářství v roce 2015 postoupila Evropská komise normalizační požadavek evropským normalizačním organizacím CEN, CENELEC a ETSI. Normalizační požadavek M/543 se týkal ekodesignu s ohledem na materiálovou efektivnost výrobků spojených se spotřebou energie a žádal evropské normalizační organizace o vypracování technických norem na podporu směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/125/ES o stanovení rámce pro určení požadavků na ekodesign výrobků spojených se spotřebou energie. Požadoval vypracování obecných technických norem (popř. technických specifikací) týkajících se

- prodloužení životnosti výrobků,
- možnosti opětovného použití komponentů nebo recyklace materiálů na konci životnosti výrobků,
- použití recyklovaných materiálů a/nebo opětovného použití komponentů ve výrobcích,
- zavedení praxe, aby se materiálové efektivnosti věnovala pozornost již ve fázi návrhu a vývoje.

V této souvislosti byla založena společná technická komise CEN a CENELEC, **CEN/CLC JTC 10 Aspekty materiálové efektivnosti výrobků spadajících do působnosti legislativy o ekodesignu**. Do prací v této komisi se kromě zástupců výrobců zapojily i další organizace, např.: ANEC (nevládní nezisková evropská organizace zastupující spotřebitele v normalizaci) a ECOS (nevládní nezisková evropská organizace zastupující zájmy životního prostředí v normalizaci).

Komise vypracovala **normy řady EN 45552 až EN 45559** a technickou zprávu CLC/TR 45550. Jednotlivé normy se zabývají aspekty jako recyklovatelnost, opětovná použitelnost, využitelnost apod. Tyto normy mají používat především technické komise, které se zabývají konkrétními výrobky nebo skupinou výrobků, náměty a užitečné poznatky z nich ale mohou čerpat i výrobci. Normy jsou zavedeny do soustavy ČSN.

TNI CLC/TR 45550	2021	36 0820	Definice týkající se materiálové efektivnosti
ČSN EN 45552	2020	36 0822	Obecná metoda pro hodnocení životnosti výrobků spojených se spotřebou energie
ČSN EN 45553	2021	36 0823	Obecná metoda pro hodnocení přepracovatelnosti výrobků spojených se spotřebou energie
ČSN EN 45554	2020	36 0824	Obecné metody pro hodnocení opravitelnosti, opětovné použitelnosti a modernizovatelnosti výrobků spojených se spotřebou energie
ČSN EN 45555	2020	36 0825	Obecné metody pro hodnocení recyklovatelnosti a využitelnosti výrobků spojených se spotřebou energie
ČSN EN 45556	2020	36 0826	Obecná metoda pro posuzování podílu opětovně použitých součástí ve výrobcích spojených se spotřebou energie
ČSN EN 45557	2020	36 0827	Obecná metoda pro posuzování podílu recyklovaného materiálu ve výrobcích spojených se spotřebou energie
ČSN EN 45558	2020	36 0828	Obecná metoda pro deklaraci použitých kritických surovin ve výrobcích spojených se spotřebou energie
ČSN EN 45559	2020	36 0829	Metody pro poskytování informací týkajících se aspektů materiálové efektivnosti výrobků spojených se spotřebou energie

Balíček osmi norem (a jedné technické zprávy) z nichž poslední zveřejnil CEN-CENELEC v září 2020, by mělo v budoucnu umožnit spotřebitelům porovnávat oběhové vlastnosti výrobků různých značek. Zahrnují několik společných definic a metod výpočtu pro aspekty, jako je opravitelnost, opětovná použitelnost a životnost „výrobků spojených se spotřebou energie“, což zahrnuje širokou škálu domácích spotřebičů a zařízení informačních a komunikačních technologií, jako jsou televizory, chladničky, pračky nebo myčky nádobí.

Co to znamená v praxi?

Při nákupu nového televizoru by spotřebitel mohl porovnávat nejen energetickou účinnost různých značek a modelů, ale také to, jak snadno se opravují nebo jak dlouho obecně vydrží. Tyto dodatečné informace by následně zákazníci nasměrovaly ke skutečně účinným a trvanlivým výrobkům.

Řada norem EN 4555x má také potenciál poskytnout tvůrcům politik a tvůrcům budoucích norem účinný nástroj, který by jim umožnil pochopit, která ustanovení týkající se konstrukce a služeb by mohla mimo jiné pomoci prodloužit životnost výrobků nebo podpořit systematické začleňování recyklovaných materiálů do výrobků.

Je práce hotová? Další úkol nyní spočívá ve vypracování dalších podrobností, jak metody přizpůsobit jednotlivým skupinám výrobků. Měření životnosti u pračky může být jiné než například u notebooku. V technické komisi CEN-CENELEC TC 59X již probíhají diskuse o přizpůsobení norem pro domácí spotřebiče.

Tvůrci norem z oblasti informačních a komunikačních technologií a z ETSI se zároveň zabývají možností převést horizontální normy na telekomunikační zařízení, jako jsou notebooky a chytré telefony.

Na některé z citovaných norem, které se bezprostředněji týkají **životnosti produktů**, se v krátkosti zaměříme:

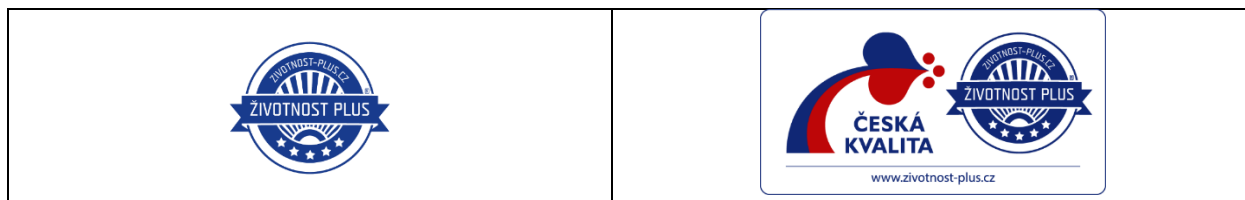
- **ČSN EN 45552 Obecná metoda pro hodnocení životnosti výrobků spojených se spotřebou energie** (*General method for the assessment of the durability of energy-related products*)
Tento dokument definuje rámec zahrnující parametry a metody pro hodnocení spolehlivosti a životnosti předmětného typu výrobků. Je určen k použití při přípravě normalizačních dokumentů pro tyto výrobky nebo skupiny výrobků.
- **ČSN EN 45553 Obecná metoda pro hodnocení přepracovatelnosti výrobků spojených se spotřebou energie** (*General method for the assessment of the ability to remanufacture energy-related products*)
Tento dokument obsahuje obecnou metodu pro posouzení způsobilosti výrobků spojených se spotřebou energie být znovuobnoveny. Je určen pro technické komise při tvorbě horizontálních, obecných a výrobních norem nebo norem pro skupiny výrobků. Tento dokument se nezabývá posuzováním dílů, které nejsou považovány za výrobek spojený se spotřebou energie. Bodovací systém pro kvantifikaci způsobilosti výrobku spojeného se spotřebou energie být znovuobnoven není v tomto dokumentu zahrnut. V tomto dokumentu jsou uvedena pouze kritéria pro způsobilost výrobku spojeného se spotřebou energie k přepracování.
- **ČSN EN 45554 Obecné metody pro hodnocení opravitelnosti, opětovné použitelnosti a modernizovatelnosti (repase) výrobků spojených se spotřebou energie** (*General methods for the assessment of the ability to repair, reuse and upgrade energy-related products*)

Tento dokument obsahuje obecná kritéria a metody relevantní pro posuzování způsobilosti určitých částí výrobků k vyjmutí za účelem opravy, opětovného použití nebo modernizace. Metody uvedené v tomto dokumentu zahrnují kritéria týkající se výrobku a podpory při uvedení výrobku na trh, přičemž zohledňují znalosti o částech, které pravděpodobně selžou, vyžadují výměnu nebo mají potenciál pro opětovné použití. Rozhodnutí, zda má být výrobek opraven, znovu použit nebo modernizován, závisí na řadě faktorů, jako jsou zdraví a bezpečnost, jakož i ekonomické, právní a environmentální aspekty. Otázka, zda je rozumné výrobky opravit, znovu použít nebo modernizovat, však nespadá do rozsahu tohoto dokumentu.

- **ČSN EN 45559 Metody pro poskytování informací týkajících se aspektů materiálové efektivity výrobků spojených se spotřebou energie** (*Methods for providing information relating to material efficiency aspects of energy-related products*) Tato norma zavádí společnou metodu pro poskytování informací týkajících se aspektů materiálové efektivity výrobků spojených se spotřebou energie. Norma zahrnuje generickou metodu, jak vytvořit komunikační strategii, která se bude používat v normách týkajících se specifických výrobků nebo skupin výrobků. Právní předpisy mohou vyžadovat, aby informace o materiálové efektivity byly poskytovány specifické zamýšlené cílové skupině a aby tyto informace byly ověřitelné, přesné, relevantní a aby nebyly zavádějící. Tato norma proto popisuje, jak jsou brány v úvahu zamýšlené cílové skupiny (koncoví uživatelé, profesionálové nebo orgány pro dozor nad trhem), a také komunikační prostředky a média pro poskytování informací o materiálové efektivity. Rozlišuje tři úrovně poskytovaných informací: úroveň 1 – veřejný obsah (informace pro spotřebitele/koncové uživatele), úroveň 2 – omezený obsah (pro profesionály, např. servisní pracovníky, organizace provádějící recyklaci), úroveň 3 – důvěrný obsah (pro orgány pro dozor nad trhem). Norma také obsahuje úvahy o komunikačních metodách pro jednotlivé cílové skupiny a omezení komunikačních metod. výrobků.
- **TNI CLC/TR 45550 Definice týkající se materiálové efektivity** (*Definitions related to material efficiency*). Tento dokument poskytuje přehled všech termínů, které byly odsouhlaseny pro použití v normách řady EN 45552-45559. Tyto termíny jsou určeny k použití v jiných normách týkajících se materiálové efektivity, vytvořených v CEN-CENELEC na základě norem řady 45552-45559 nebo doplňujících tuto řadu. Termíny poskytují rovněž podklad pro vývoj nových definic pro použití v normách pro materiálovou efektivity konkrétních výrobků.

Více informací o výše uvedených normách je k dispozici v Seznamu ČSN na webových stránkách České agentury pro standardizaci: <https://seznamcsn.agentura-cas.cz/>

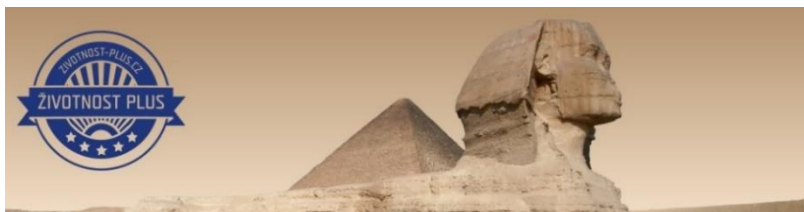
5.4. Značka kvality Životnost PLUS – nástroj k udržitelné společnosti

Přiznání značky kvality ŽIVOTNOST PLUS je naplňováním cíle Sdružení českých spotřebitelů zviditelnit výrobce, který životnosti produktu věnuje pozornost a deklaruje ji vhodnou a srozumitelnou formou.

V roce 2017 zavedly společně Sdružení českých spotřebitelů a Kabinet pro standardizaci novou značku kvality pod názvem Životnost PLUS.

Značka kvality ŽIVOTNOST PLUS je přiznávána výrobkům, pro které výrobce deklaruje životnost, která je přiměřená reálným očekáváním spotřebitele. V kontextu přiznávání značky kvality se pod pojmem ‚životnost‘ rozumí především minimální životnost deklarovaná v jednotce času anebo v cyklech používání. Toto vyhodnocuje nezávislá hodnotící komise dle stanovených kritérií.

Přiznání značky je umožněno i způsobem, který nazýváme náhradním vyjádřením – náhradní deklarací životnosti. Tím se rozumí takové vyjádření, kterým výrobce deklaruje určitá práva či záruky, které jistým způsobem životnost implikují, byť se reálně o deklaraci životnosti vyjádřením v jednotce času anebo v cyklech používání nejedná. Na mysli máme prodloužené právo z vady či záruku za jakost. Samozřejmě, že nikoliv automaticky, ale každý takový případ bude vyhodnocován vždy v kontextu definovaných podmínek pro uplatnění takovýchto náhradních vyjádření.

Podrobné informace k procesu přiznávání značky, subjekty, kterým byla značka přiznána, a další jsou na webu www.zivotnost-plus.cz.

Značka byla přijata do Národního programu Česká kvalita (viz www.narodniportal.cz).

Sdružení českých spotřebitelů v rámci svého působení v oblastech životnosti výrobků provedlo v červnu 2019 výzkum veřejného mínění ohledně potíží, se kterými se spotřebitelé při opravách potýkají. Dále pak v letech 2018 a 2019 vedlo veřejnou kampaň Opravme Česko, zaměřenou na prevenci vzniku odpadů a popularizaci oprav. Na jaře 2022 se pak zapojila do veřejné konzultace k vývoji předmětné legislativy EU popsané výše. K věci bylo vydáno i několik publikací. Informace k uvedenému průzkumu zde - <https://konzument.cz/pruzkumy/zivotnost-vyrobku-prodavanych-na-trhu-v-cr.php>.

6. ENVIRONMENTÁLNÍ SDĚLENÍ

6.1. Legislativní rámec: Ke spolehlivým, srovnatelným a ověřitelným informacím pro spotřebitele

Na jaře 2023 byl zveřejněn návrh EK na společná kritéria proti greenwashingu a zavádějícím environmentálním tvrzením (Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o dokládání a sdělování výslovných environmentálních tvrzení (směrnice o environmentálních tvrzeních)). Podle návrhu budou mít spotřebitelé větší přehled, větší jistotu, že když se něco prodává jako ekologické, tak to skutečně ekologické je, a kvalitnější informace pro výběr výrobků a služeb šetrných k životnímu prostředí. Podniky z toho budou mít rovněž prospěch, neboť ty, které se skutečně snaží zlepšit ekologickou udržitelnost svých výrobků, budou snáze rozpoznány a odměněny spotřebiteli a budou moci zvýšit svůj prodej, místo aby čelily nekalé konkurenci. Návrh tak pomůže vytvořit rovné podmínky, pokud jde o informace o environmentálních vlastnostech výrobků.

Návrh EK se opírá o svou studii z roku 2020, když zdůrazňuje, že 53,3 % zkoumaných environmentálních tvrzení v EU bylo shledáno jako nejasných, zavádějících nebo nepodložených a 40 % jako nepodložených. Absence společných pravidel pro společnosti, které dobrovolně uvádějí ekologická tvrzení, vede ke „greenwashingu“ a vytváří nerovné podmínky na trhu EU v neprospěch skutečně udržitelných společností.

Podle návrhu budou muset společnosti, které se rozhodnou uvést „zelené tvrzení“ o svých výrobcích nebo službách, dodržovat minimální normy týkající se způsobu, jakým tato tvrzení zdůvodňují a jak o nich informují.

Návrh se zaměřuje na výslovná tvrzení, jako je například: „tričko z recyklovaných plastových lahví“, „dodávka s kompenzací CO₂“, „obal z 30 % recyklovaného plastu“ nebo „opalovací krém šetrný k oceánům“. Cílem návrhu je rovněž řešit problém rozšiřování značek a nových veřejných a soukromých environmentálních značek. Vztahuje se na všechna dobrovolná tvrzení o dopadech, aspektech nebo výkonnosti výrobku, služby nebo samotného obchodníka na životní prostředí. Nezahrnuje však tvrzení, na která se vztahují stávající pravidla EU, jako je ekoznačka EU nebo logo pro biopotraviny, protože stávající právní předpisy již zajišťují spolehlivost těchto regulovaných tvrzení. Tvrzení, na která se budou vztahovat připravovaná regulační pravidla EU, budou vyloučena ze stejného důvodu.

Než budou společnosti spotřebitelům sdělovat některý z pokrytých typů „ekologických tvrzení“, budou muset být tato tvrzení nezávisle ověřena a prokázána vědeckými důkazy. V rámci vědecké analýzy budou společnosti identifikovat dopady na životní prostředí, které jsou pro jejich výrobek skutečně relevantní, a také identifikovat případné kompromisy, aby poskytly úplný a přesný obraz.

6.2. Role a pomoc mezinárodních technických norem

Jednotlivými typy environmentálních sdělení se zabývají mezinárodní normy ISO řady 14020, z nichž jsou některé převzaté jako evropské normy EN ISO. Několik norem z řady 14020 je zavedeno do soustavy českých technických norem ČSN.

ISO 14020 stanovuje zásady a obecné požadavky, ISO 14021 se zabývá vlastním environmentálním tvrzením, ISO 14024 se zabývá ekoznačkami, ISO 14025 se zabývá environmentálním prohlášením o produktu a ISO 14026 se zabývá informováním o stopách (uhlíková a vodní stopa).

ČSN EN ISO 14020:2023 Environmentální sdělení a programy pro produkty – Zásady a požadavky (*Environmental statements and programmes for products – Principles and general requirements*)

Tato norma stanovuje zásady a specifikuje obecné požadavky, které se vztahují na všechny typy environmentálních sdělení a programů environmentálních sdělení týkajících se produktů. Environmentální

sdělení zahrnují vlastní environmentální tvrzení, ekoznačky, environmentální prohlášení o produktu a komunikaci o stopách. Tato norma se má používat spolu s ostatními normami řady ISO 14020.

Norma uvádí celkem **10 zásad**, jejichž popis je vždy doplněn zdůvodněním. Jedná se *mimo jiné o zásadu důvěryhodnosti sdělení, transparentnosti a dostupnosti podkladu použitých pro vypracování sdělení, respektování důvěrnosti chráněných informací a dat a dále např. konzultace se zainteresovanými stranami.*

Jako **příklady obecných požadavků** lze uvést: „sdělení musí být přesné, nezavádějící a nesmí vést k nesprávné interpretaci“, „musí být podloženo a ověřitelné“, „musí být relevantní pro daný produkt“ a „musí být uvedeno způsobem, který jasně uvádí, zda se sdělení vztahuje na celý produkt, nebo pouze na jeho součást či obal, nebo prvek služby“.

ČSN EN ISO 14021:2016 Environmentální značky a prohlášení – Vlastní environmentální tvrzení (environmentální značení typu II) (*Environmental labels and declarations – Self-declared environmental claims (Type II environmental labelling)*)

Tato norma specifikuje požadavky na vlastní environmentální tvrzení, včetně vyjádření, značek a grafických značek, týkající se produktů. Popisuje vybrané termíny běžně používané v environmentálních tvrzeních a vymezuje jejich použití. Také popisuje obecnou metodiku hodnocení a ověřování určenou pro vlastní environmentální tvrzení a specifické metody hodnocení a ověřování určené pro vybraná tvrzení. **Mezi vybranými tvrzeními jsou např.:** *navrženo na rozebrání, produkt s prodlouženou životností, recyklovatelný, recyklovaný obsah, snížená spotřeba energie, snížené používání zdrojů, opakovaně použitelný a opakovaně plnitelný, obnovitelný materiál.*

Tato mezinárodní norma nevylučuje, nezrušuje ani nijak nemění právními předpisy požadované environmentální informace, tvrzení nebo značení ani žádné jiné příslušné zákonné požadavky.

ČSN EN ISO 14024:2018 Environmentální značky a prohlášení – Environmentální značení typu I – Zásady a postupy (*Environmental labels and declarations – Type I environmental labelling - Principles and procedures*)

Tato norma se zabývá ekoznačkami.

Další ČSN jsou:

ČSN EN ISO 14025:2006 Environmentální značky a prohlášení – Environmentální prohlášení typu III – Zásady a postupy (*Environmental labels and declarations – Type III environmental declarations - Principles and procedures*)

ČSN EN ISO 14026:2019 Environmentální značky a prohlášení – Zásady, požadavky a směrnice pro komunikaci informací o stopách (*Environmental labels and declarations – Principles, requirements and guidelines for communication of footprint information*)

A v rámci zajištění přiměřené úplnosti této studie ještě zmínka o následující technické zprávě ISO:

ISO/TS 17033 Etická tvrzení a podpůrné informace – Zásady a požadavky (*Ethical claims and supporting information – Principles and requirements*) je uvedena jako tržně relevantní nástroj pro zlepšení porozumění etických tvrzení ze strany spotřebitelů i dodavatelů.

Tento dokument bude užitečný zejména pro malé a střední podniky, řemeslné výrobce, rozvojové země a další organizace, které vyrábějí spotřební zboží způsobem, jenž je opravňuje k tomu, aby uváděly etická tvrzení, ale nemohou si dovolit účastnit se systému nebo programu třetí strany. Poskytne jim informace, které potřebují k tomu, aby mohli podat věrohodné, přesné a transparentní tvrzení a vyhnout se chybám a/nebo opomenutím, které by mohly zničit důvěru spotřebitelů v jejich tvrzení.

V návaznosti na příslušné stávající normy, jako je ISO 26000, řada 14020 a pokyny OSN pro informování spotřebitelů o udržitelnosti, identifikuje technická specifikace ISO/TS 17033 pět klíčových zásad a poté uvádí požadavky, které každou z těchto zásad podporují. V diagramové příloze je znázorněna vazba mezi konkrétními požadavky a jednotlivými zásadami, které dokládají etická tvrzení.

7. UDRŽITELNOST VE SLUŽBÁCH

Pokud jde o služby, na udržitelnost jsou zaměřeny dvě normy, z nichž se jedna věnuje ubytovacím zařízením v cestovním ruchu a druhá eventům (akcím rozmanitého druhu). Obě tyto oblasti mají velký potenciál přispět k udržitelnosti, a to ve všech třech dimenzích udržitelnosti. V některých aspektech to ale vyžaduje i součinnost od ubytovaných hostů (např. spotřeba elektrické energie a vody) nebo účastníků eventů (např. zacházení s odpadem na festivalech).

ČSN ISO 21401 Služby cestovního ruchu a související služby – Systém managementu udržitelnosti pro ubytovací zařízení – Požadavky (*Tourism and related services – Sustainability management system for accommodation establishments – Requirements*)

Tato norma specifikuje environmentální, sociální a ekonomické požadavky na zavedení systému managementu udržitelnosti v ubytovacích zařízeních v odvětví cestovního ruchu. Vztahuje se na aspekty, které mohou být ubytovacími zařízeními řízeny a na které mohou mít vliv (např. spotřeba vody, spotřeba energie). Tento dokument je použitelný pro jakékoliv ubytovací zařízení bez ohledu na jeho typ, velikost nebo umístění, které chce zavést, udržovat a zlepšovat udržitelné postupy ve svých provozech a zajistit soulad se svou stanovenou politikou udržitelnosti.

Norma obsahuje čtyři přílohy. Přílohy A, B a C jsou normativní a každá z nich se věnuje jedné ze tří dimenzí udržitelnosti (environmentální, sociální a ekonomické). Příloha D je informativní a poskytuje příklady udržitelné praxe.

ISO/DIS 20121 Systém managementu udržitelnosti eventů – Požadavky s návodem k použití (*Event sustainability management systems – Requirements with guidance for use*)

Tato norma stanovuje požadavky na systém managementu udržitelnosti eventů pro jakýkoliv typ eventu nebo související aktivity a poskytuje návod, jak tyto požadavky splnit. Norma nahradí vydání z roku 2012.

V souvislosti s tématem udržitelnosti ve službách odkazujeme na studie zpracované s podporou Agentury ČAS v roce 2022: Turistické služby (Služby cestovního ruchu), zpřístupněno na <https://www.top-normy.cz/temata-normalizace/40-normalizace-sluzby/43-turisticke-sluzby.php>, resp. Služby a zranitelný spotřebitel, zpřístupněno na <https://www.top-normy.cz/temata-normalizace/40-normalizace-sluzby/45-sluzby-a-zranitelny-spotrebitel.php>.

8. DALŠÍ AKTIVITY EVROPSKÝCH NORMALIZAČNÍCH ORGANIZACÍ V OBLASTI OBĚHOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ

Pro sektor informačních a telekomunikačních technologií vydal Evropský ústav pro telekomunikační normy (ETSI) v roce 2018 technickou zprávu TR 103 476 V.1.1.2 *Circular Economy (EC) in Information and Communication Technology (ICT); Definition of approaches, concepts and metrics*. Tato technická zpráva je volně dostupná na webových stránkách ETSI [4]. Rozpracovaná je norma EN 303 808, která se zabývá specifickými metrikami, metodami a parametry pro hodnocení aspektů materiálové efektivity ICT výrobků síťové infrastruktury v kontextu oběhového hospodářství.

V rámci technické komise CEN/TC 249 *Plasty* vyvíjí činnost pracovní skupina **WG 11 Recyklované plasty**. WG 11 pracuje na souboru norem týkající se požadavků na kvalitu recyklátů pro použití ve výrobcích. Rovněž vypracovala normu EN 17410 týkající se recyklování PVC-U profilů oken; tato norma je zavedena v **ČSN EN 17410 Plasty – Recyklace PVC-U profilů oken a dveří v řízeném cyklu**.

Z hlediska spotřebitelů jsou významnými **textilní výrobky, nábytek a podlahové krytiny**. V současné době se rozjíždí práce na normách, které mají podpořit oběhovost těchto výrobků, jejich recyklaci a použití recyklovaných materiálů při jejich výrobě:

- pro **textil** byly schválené tři předběžné pracovní položky se společným názvem *Textiles – Circular economy for textil products* (CEN/TC 248 Textilie a textilní výrobky, WG 39);
- pro **nábytek** probíhají práce na normě EN 17902 *Furniture – Circularity – Evaluation method for dis/re-assembly capability* (CEN/TC 207 Nábytek, WG 10);
- pro **pružné, textilní a laminátové podlahové krytiny** probíhají práce na normě EN 17903 týkající se recyklovatelnosti textilních podlahových krytin a použití recyklovaných materiálů v těchto výrobcích a byly schválené další dvě předběžné pracovní položky (CEN/TC 134 Pružné, textilní a laminátové podlahové krytiny).

Více informací o těchto rozpracovaných projektech zazněly na webinářích CEN-CENELEC (viz níže).

V současné době proběhlo hlasování k návrhu na **založení evropské technické komise pro oběhové hospodářství**. Komplexní informace na webu CEN-CENELEC k tomuto tématu zde - <https://www.cencenelec.eu/areas-of-work/cen-cenelec-topics/ecodesign-energy-labelling-and-material-efficiency/>.

Evropské normalizaci týkající se oběhového hospodářství se věnovaly již **tři webináře** – s názvem **Highlights in Circular Economy Standardization** – organizované CEN-CENELEC. Prezentace a nahrávky těchto webinářů jsou volně dostupné na webových stránkách CEN-CENELEC.

1. webinář – stavebnictví a materiálová efektivnost výrobků spojených se spotřebou energie

<https://www.cencenelec.eu/news-and-events/events/2022/2022-02-25-highlights-in-circular-economy-standardization-in-cen-and-cenelec/material/>

2. webinář – mimo jiné nábytek

<https://www.cencenelec.eu/news-and-events/events/2022/2022-10-26-highlights-in-circular-economy-standardization/>

3. webinář – mimo jiné textil

<https://www.cencenelec.eu/news-and-events/events/2023/2022-05-02-highlights-circular-economy-standardization-3/>

Informace o připravovaných webinářích a prezentace a nahrávky z již uskutečněných jsou dostupné zde: <https://www.cencenelec.eu/news-and-events/news/>

9. ZÁVĚR – Cirkulární Česko 2040

I Česko má svoji strategii pro zavádění oběhového hospodářství.

Informaci o programu **Cirkulární Česko 2040** přineslo na svých webových stránkách Ministerstvo pro životní prostředí, které ho vypracovalo ve spolupráci se zástupci dalších ministerstev, krajů, obcí, průmyslových svazů a asociací, vysokých škol a nestátních neziskových organizací. Akční plán stanovuje klíčové kroky a úkoly pro proměnu českého hospodářství do udržitelného modelu plně rozvinutého oběhového hospodářství.

„Akční plán pro období 2022-2027 sleduje:

- minimalizaci odpadu a zvýšení efektivity zdrojů: Klade si za cíl snížit produkci odpadu a optimalizovat využití zdrojů skrz opětovné použití, recyklaci a materiálové využití. Důraz klade na maximalizaci využití recyklovaných a druhotných surovin, což pomůže minimalizovat tlak na přírodní zdroje a snížit negativní dopady na životní prostředí,
- podporu inovativních a udržitelných přístupů ve výrobě a spotřebě: Půjde o efektivní využívání zdrojů ve výrobě a rozvoj oběhových technologií a řešení. Zároveň bude podporována osvěta a vzdělávání veřejnosti o výhodách cirkulární ekonomiky,
- podporu inovací a udržitelného designu včetně vývoje ekologicky šetrných produktů a služeb: Pozornost zaměřuje na navrhování výrobků s ohledem na jejich dlouhou životnost, snadnou opravitelnost a recyklovatelnost. Tak, aby se zajistila dlouhodobá udržitelnost a minimalizace negativních dopadů na životní prostředí.“

Plán počítá se zapojením všech zainteresovaných aktérů, tj. nejen výrobců, ale např. také poskytovatelů služeb a spotřebitelů/občanů. (Více informací najdete zde: https://www.mzp.cz/cz/news_20230621_Cirkularnimu-Cesku-jsme-o-krok-bliz-Vlada-schvalila-prvni-Akcni-plan-pro-cirkularni-ekonomiku-do-roku-2027)

V souvislosti se spotřebiteli zmiňuje především potřebu jejich informování a vzdělávání s cílem vést je k zodpovědné spotřebě, omezení plýtvání a snižování množství odpadů.

Naše studie a následně vydaná publikace (s podporou Rady kvality ČR) takto k naplňování programu Cirkulární Česko přispívá.

RESUMÉ

Česky

S MEZINÁRODNÍ A EVROPSKOU TECHNICKOU NORMALIZACÍ K UDRŽITELNOSTI

(Zviditelnění technických norem na příkladu konkrétních témat a oblastí normalizace)

Mnoho spotřebitelů stále více zakládá svá rozhodnutí o nákupu nejen na kvalitě, ceně a dostupnosti, ale také na udržitelnosti. Základem **CESTY K UDRŽITELNOSTI** je udržitelná výroba a udržitelná spotřeba. Je to stav globálního systému, včetně environmentálních, sociálních a ekonomických aspektů, ve kterém jsou uspokojovány potřeby současnosti, aniž by byla ohrožena schopnost budoucích generací uspokojovat své vlastní potřeby. **Oběhové hospodářství** je pak způsob výroby a spotřeby, který díky sdílení, pronajímání, opětovnému používání, opravování, repasování nebo recyklaci zhodnocuje již existující výrobky, suroviny a materiály.

V Evropské unii je nyní vyvíjena a přijímána řada legislativních opatření, které mají cestu k udržitelnosti podpořit. Pro funkci trhu při naplňování cílů evropské Zelené dohody je zásadní **operativní a efektivní využití standardizace**.

A o tom je předmětná studie.

Kabinet pro standardizaci (KaStan) vyjádřil záměr šířit další informace o tomto vývoji mezi spotřebiteli, což se setkalo s pochopením a souhlasem České agentury pro standardizaci (ČAS). Agentura finančně podpořila iniciativu Kabinetu připravit tuto studii k elektronickému zveřejnění a šíření.

Anglicky

EUROPEAN AND INTERNATIONAL STANDARDIZATION TOWARDS SUSTAINABILITY

(Enhancing public awareness of standards, using examples of specific topics and areas of standardization)

More and more consumers, while making their common purchase choices these days, consider also product sustainability, alongside the usual priorities, such as quality, price and availability. Sustainable production and sustainable consumption is where the **PATH TO SUSTAINABILITY** begins. Sustainability is the state of a global system, that involves environmental, social and economic aspects, of how our present needs can be met, without compromising the ability of future generations to meet their own needs. **Circular economy** is then a mode of production and consumption that recovers already existing products, raw materials and other materials through sharing, renting, reusing, repairing, refurbishing or recycling.

In the EU, currently a high number of legislative measures is being developed and adopted that are intended to support the path to sustainability. The flexible and effective use of standardization is needed for the correctly functioning market that will be essential for meeting the European Green Deal objectives.

This is what the present study is about.

The Cabinet for Standardization (KaStan) voiced its intention to disseminate further information on this development to the Czech consumers. This plan was met with the kind understanding and approval of the Czech Agency for Standardization (ČAS). The Agency provided the financial support needed for this Cabinet's initiative, with the view to support the preparation of this study and its publishing as an electronic publication.

PODPŮRNÉ PŘÍLOHY

Použité zkratky

Zkratka	Význam
ANEC	Nevládní nezisková evropská organizace zastupující spotřebitele v normalizaci
CEN	Evropský výbor pro normalizaci
CENELEC	Evropský výbor pro normalizaci v elektrotechnice
EK, Komise	Evropská komise
EP	Evropský parlament
ETSI	Evropský ústav pro telekomunikační normy
EU	Evropská unie
IEC	Mezinárodní elektrotechnická komise
ISO	Mezinárodní organizace pro normalizaci; označení mezinárodních norem

Použité zdroje

Fotografie: Ve studii jsou použity ilustrativní publikace z databáze pixabay.com

www.narodniportal.cz

www.anec.eu

www.top-normy.cz

www.iso.org

<https://www.cencenelec.eu/>

www.mzp.cz

<https://seznamcsn.agentura-cas.cz/>

ČSN EN ISO 14020:2023

ČSN EN ISO 14021:2016

Návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o dokládání a sdělování výslovných environmentálních tvrzení (směrnice o environmentálních tvrzeních) COM(2023) 166

final2023/0085(COD), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023PC0166;>
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1692

Position Papers - Ecodesign for sustainable products regulation - Key points for consumers -
<https://www.anec.eu/publications/position-papers/961-ecodesign-for-sustainable-products-regulation-key-points-for-consumers>

Návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o společných pravidlech na podporu oprav zboží a o změně nařízení (EU) 2017/2394 a směrnic (EU) 2019/771 a (EU) 2020/1828; 2023/0083 (COD); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/DOC/?uri=CELEX:52023PC0155>

Realizace projektu

Autoři

Ing. Andrea PEKOVÁ (*1963) absolvovala VŠCHT v Praze, fakultu Chemicko inženýrskou, v roce 1986. Od roku 2008 do roku 2023 působila v ÚNMZ a ČAS v odboru technické normalizace, převážně na pozici vedoucí odd. chemie a životního prostředí. Je autorkou několika článků o technických normách a technické normalizaci, publikovaných v časopisu Perspektivy kvality a Magazínu ČAS.

Ing. Libor DUPAL (*1955) absolvent VŠCHT v Praze, fakulty Potravinářské a biochemické technologie, působí od r. 2002 ve Sdružení českých spotřebitelů. Je předsedou Správní rady tohoto sdružení a je ředitelem Kabinetu pro standardizaci. Velkou část profesního života věnoval kvalitě a bezpečnosti potravin, ale po řadu let se věnuje i jiným oblastem kvality a bezpečnosti výrobků a služeb, např. ve vztahu k prevenci úrazů dětí a mládeže. Je předsedou Řídicího výboru Programu Česká kvalita. Zastupuje ČR v evropské organizaci ANEC (Hlas spotřebitelů ve standardizaci). Je autorem či spoluautorem a editorem řady publikací a článků ve vztahu k ochraně spotřebitele a podpory využívání technických norem.

Kabinet pro standardizaci, o. p. s.

Pod Altánem 99/103, 100 00 Praha 10

DIČ: CZ28984072, IČ: 28984072

Tel.: +420 602 56 18 56; e-mail: info@top-normy.cz

www.top-normy.cz

Bankovní spojení: Fio banka, č. ú. 2301482858/2010

KABINET
PRO STANDARDIZACI
... top-normy .cz

Kabinet pro standardizaci byl založen v roce 2009. Jeho statut a první roky činnosti byly vyvíjeny a rozvíjeny v úzké spolupráci s norským normalizačním orgánem Standards Norway, poté rovněž se švýcarskou spotřebitelskou organizací Fédération romande des consommateurs. Ambicí Kabinetu je spolupráce s národním normalizačním orgánem, s partnery na trhu a s evropskými a mezinárodními organizacemi na posilování zapojení spotřebitelů do standardizačních procesů.